

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Insituit și Autorități	500 Lei pe 1 an
:	Advocați	400 Lei pe 1 an
:	Magistrați	300 Lei pe 1 an
:	Un număr simplu	20 Lei
:	Un număr dublu	30 Lei
:	Un număr vechiu	35 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 34 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adfje. Telefon 630

SUMARUL:

1. Spicuiți din Pr. Penală Română de *D. C. Zaharia*
Președinte Trib. Bistrița.
2. Vătămașii, turburașii de minte . de *Dr. Fr. Reisinger*
avocat, din Arad.
3. Decând se aplică procentele legale
majorate . . . . . de *V. P.*
4. Reforma Agrară în Ardeal. Jurispru-
dența Comitetului agrar, cu o notă de *V. I. Petrescu*
Judecător, Trib. Sibiu.
5. Acțiunea de reînnoire. Jurisprudența
Trib. Cluj cu o notă . . . . . de *R. Filipescu*
Judecător, Trib. Cluj.
6. Rezumate de Jurisprudențe stabilite de
instanțele judecătorești din Ardeal
7. Informațiuni.

urma dovezilor cari se administreză aici, procurorul își face convingerea, fie de nevinovăția acuzatului, fie că acuzatul ar fi vinovat, însă de altă infracțiune decât cea pentru care se află trimis în judecată prin rechizitor. Nici procedura maghiară și nici cea română nu opresc pe procuror prin vreun text de lege, de a-și modifica rechizitorul în sensul în care crede să ceară instanței condamnarea acuzatului, căci art. 316 pr. p. ard. a rămas în vigoare, iar Tribunalul este suveran în apreciere dacă admite sau nu aceste noi concluziuni.

Spicuiți din procedura penală română

Relativ la confirmarea mandatelor de arestare s'a prezentat următorul caz: Judecătorul de instrucție după ce a luat interogatorul unui prevenit și a emis în contra lui mandat de arestare, făcând și raportul către Tribunal pentru confirmare conform art. 97 pr. p. rom., peste noapte arestatul a evadat din închisoare, astfel în cât a 2-a sau a 3-a zi când Tribunalul a trebuit să se pronunțe asupra confirmării, arestatul nu a mai putut fi adus în Camera de Consiliu spre a fi ascultat așa după cum cere art. 97 pr. p. — În acest caz Tribunalul, constatând evadarea, restituie dosarul judecătorului de instrucție, iar mandatul emis nu mai are nici o valoare juridică. După ce evadatul va fi prins, instrucția reîncepe prin luarea unui nou interogator și lansarea unui nou mandat de arestare, care apoi va fi confirmat.

Aceasta este norma de procedare după legea de procedură română.

O altă chestiune care nu pare destul de clară în urma aplicării procedurii penale române cu ocaziunea dezbaterii principale este următoarea:

, Venind o cauză în fața Tribunalului și în

Se schimbă însă lucrul atunci când procurorul își face convingerea de nevinovăția acuzatului. După procedura maghiară art. 315, dacă procurorul crede că acuzatul nu poate fi condamnat, renunță la acuzare și Tribunalul în baza art. 323 era obligat să declare stânsă acțiunea, în cazul când nici acuzatorul privat nu-și însușea acuzarea (art. 42).

După procedura română art. 186 care spune că „Ministerul public va rezuma procesul și 'și va face concluziunile“ procurorul este obligat să pună concluziuni în instanță, chiar de achitare, iar Tribunalul va trebui să deie sentință, fie de condamnare, fie de achitare, dar nu poate stânge acțiunea.

Concluziile părții civile nu sunt obligatorii în instanța de judecată, de oarece lezatul se poate dezista de la acțiune până în momentul încheierii dezbaterilor conf. art. 64 pr. p. rom. și deci lipsa sa se consideră ca dezistare. Aceasta rezultă și din dispozițiile art. 3 alin. ultim din legea Nr. 930 din Aprilie 1925, care a desființat funcția de procuror delegat la judecătoriile de ocol și a înlocuit art. 526 pr. p. ardeleană prin următoarea dispoziție în conformitate cu principiile procedurii penale române:

„Retragerea plângerei sau a denunțului asemenea nu are efectul de a stânge proce-

dura, afară numai dacă fapta e din cele urmăribile la cererea prealabilă și vatamatul a retras plângerea în termenul prevăzut de legile în vigoare."

Această dispoziție este aplicabilă și cauzelor venite în apel la Tribunal.

În ori ce caz partea civilă nu mai are drept a prelua acuzarea, chiar când procurorul cere achitarea de oare ce instanța este stăpâna acțiunii publice, iar art. 42 pr. p. ord. este abrogat. — În acest sens V. M. Dumitriu și V. P. Pastia proced. penale rom. pg. 108.

În afară de această modificare, dezbaterea principală înaintea Tribunalului a rămas neschimbată și se va urma conform vechei proceduri maghiare, căci procedura română cu a fost introdusă de cât numai pentru procedura preparatorie: cercetare, urmărire și instrucție, adică pentru parchet și judecătorul instrucție.

D. C. Zaharia

Președinte Trib. Bistrița.

Vătămății turburați de minte: copiii vitregi ai dreptului

(Aduș la unificarea penală)

În cursul secolelor din urmă cunoștințele tot mai deslășite ale psihiatriei s'au proiectat în drept cu elan puternic. Doctrina codificatorii și jurisprudența desfășură tot mai mare atenție la criminalii alienați. Pirații stărilor anormale de spirit atunci când e vorba de un act civil însă pot gospodări aproape nestingheriți. Vătămății turburați de minte sunt copiii vitregi ai dreptului modern în aceeaș măsură, în care acuzații alienați sunt favoriții răsfățați ai lui.

Psihiatria și psihologia nu măsură adevărurile lor nici decum după aceea, că oare acela, prin căruia starea anormală de spirit a s'a săvârșit actul criminal, joacă în procesul criminal rolul acuzatorului, sau al vătămăturii. Juristul îndreaptă după rezultatele cele mai noi ale acestor științe felul de tratament al criminalului. Referitor la vătămătură însă este el pe semne orb el nu vrea să vadă nici cele mai strălucite adevăruri.

Dacă cel care nu este cu totul lipsit de discernământ ci numai cu imputabilitate limitată este țărât prin anormalitatea sa în crimă, el nu scapă de pedeapsă — deși imblânzită, nici de măsurile de siguranță, care devin tot mai severe pentru a contrabalansa aceea imblânzire. Dacă însă acelaș om nefericit este despoiat pe baza acelei lipse de minte în modul cel mai șiret, sabia dreptății se arată deodată știrbită.

Femea, ce-i drept, este apărată în cele mai noi coduri și proiecte de coduri în contra atentelor la pudoare și afuncia, dacă turburarea de minte

a ei n'a ajuns încă până la gradul absolutei neimputabilități, ci criminalul a exploatat numai diminuarea facultăților ei spirituale (§ 314 al proiectului german din 1919, § 165 al proiectului șviterian din 1918). *Dar averea celor cu puterile spirituale reduse se privește drept pradă liberă tot atât din partea dreptului privat, cât și a dreptului penal, de cumva despoiatorul știe îmbrăca despoierea în forma unui act juridic.*

Dreptul privat chiar al codurilor moderne a rămas încă pe punctul de vedere al dreptului penal cel învechit, adică pe un punct de vedere, care este deja întrecut referitor la acuzați de către codurile și proiectele cele moderne. Actele juridice matrimoniale și patrimoniale ale diminueaților la minte se consideră deci drept valabile, de cumva ei n'au fost încă interziși; chiar actele juridice ale băiaților nu cu totul fără minte, sunt valabile (§§ 104, 105, 1325 ale codului german, §§ 16, 97 ale cod. elv. contrastând cu dispozițiunile referitoare la imputabilii limitați din proiectele de coduri penale moderne).

Acela care seduce ca să bea pe un om, a căruia inclinațiunea fatală el o cunoaște, își poate însuși averea victimei sale în forma unui act juridic; el trebuie numai să bage de seamă, ca nu cumva victima sa să nu devină inconștient și să nu ajungă într'o stare, în care libera determinațiune este cu totul „exclusă” (§ 104 german) sau în care „fi lipsește” facultatea de acțiune înțeleaptă (§ 16 cod. civ.), unde deci neimputabilitatea absolută ar fi de stabilit de către judecătorul penal. Pânăcând, însă, aceste facultăți de spirit se arată numai dinainte în măsură mai mare sau mai mică, pânăatunci seducătorul poate încheia cu victima sa oricare act juridic în mod valabil, dacă el nu trece peste granița „disproporției izbitoate”. Judecătorul civil este neputincios într'un astfel de caz, și nici judecătorul penal al proiectelor celor mai moderne nu poate da aici ajutor și dreptate.

Starea de spirit a acuzatului se cercetează în modul cel mai penibil. El vine pentru a fi observat într'un ospiciu de alienați. Starea sa de spirit se desfășoară înaintea judecătorului penal, disecată fin prin metodele tot mai perfecte ale examinării inteligenței, a sistemului de nervi central și periferic atât celui sensibil cât și celui motoric. La croirea pedepsei și o turburare de spirit ușoară, chiar trecătoare se ia în seamă cu îngrijire. Este un loc comun, că starea de spirit devine foarte labilă deja la începutul unei psihoze, care se dezvoltă numai cu mulți mai târziu.

Chiar laicul știe, că boala începătoare de minte trage după sine de multeori simptomele la fel cu starea de spirit a beutului. Se începe o schimbare a personalității tot mai adâncă. Unul devine deprimat, celalalt însă vesel; inteligența chiar și cea mai pă-

trunzătoare de odinioară devine tot mai ostentivă. Contramotivele nu lipsesc încă, dar puterea lor obișnuită este slăbită. Omul devine jocul schimbării neprevăzute a dispozițiilor de spirit. El știe încă ceea ce face, dar nu mai poate alege dintre motive și contramotive pe baza judecării critice cele obișnuite, deoarece aceasta din urmă subsistă numai fragmentar. El devine ușuratec, el este un mediu recunoscător al sugestiunilor felurite. Și boala de minte deja înaintată arată un chip de felul acesta în timpul intervalelor celor așa numite lucide.

Dacă însă incapacitatea cu excluderea liberei determinări nu este încă posibil de constatat, judecătorul civil numai atunci poate da ajutor în contra exploatarea acestei „ușurințe“ (Leichtsinn), dacă prestațiunea și contraprestațiunea stau „în disproporțiune isbitoare“. Ce se întâmplă însă, dacă turburatul de minte cel ușuratec este sedus la o *donatiune*, sau dacă actul juridic onoros păgubește pe cel ușuratec numai în mod neînsemnat, *fără însă să se fi stabilit o disproporțiune isbitoare*? Judecătorul criminal este neputincios într'un astfel de caz și după proiectele germane din 1919 și după cel elvețian din 1918, care cer „o disproporție isbitoare“ (§§ 371, 372, resp. 330, 331).

Celebrul autor german, Richardt Schmidt accentuează cu drept necesitatea limitării stării faptice a uzurei pentru a evita o penalitate peste măsură (v. vol. VIII al părții speciale a marelui operă: „Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts“). El caută însă această limitare nu la definițiunea stării de spirit a victimei referitor la care se înșiră pe lângă „Notlage, Leichtsin Unerfahrenheit“ din dreptul pozitiv „slăbiciunea caracterului“ din §-ul 134 al proiectului șvizerian din 1918, „die Genütsaufregung“ din proiectul austriac, și „slăbiciunea de minte“ din § 295 al codului norvegian. Dimpotrivă numitul Richardt Schmidt vrea să evite aici enumerările casuistice prin definițiunea cu totul elastică: „pe lângă exploatarea situațiunei sau a împrejurărilor“ (pagina 244 a volumului citat.) El caută limitarea strânsă la definițiunea măsurii rezultatului păgubitor: „Prestațiunea, sau promisiunea bunurilor disproporționate, care sunt apte de a ruina debitorul (pag. 280).

Acest punct de vedere e cu totul îndreptățit, dacă criminalul are a face cu un major cu stare normală de spirit. Dar minorii și turburații de minte au nevoie de o ocrotire cu mult mai energică. Sub pretextul cerințelor negoțului de bună credință nu putem lăsa criminalii să scape, și dacă putem dovedi, că el a cunoscut la încheierea negoțului păgubiților turburarea de minte a celaltei părți (în lipsa dovezilor aceste firește el va scăpa adeseori).

Dacă codificațiunile cele moderne consideră de atentat în contra pudoarei pe această cunoaștere ca suficientă spre penalizare, atunci nu este motivat,

să o declarăm ca neîndestulătoare la despoierea turburațiilor de minte. În raportul proiectului german din 1919 (partea III, pag. 321) citim, că: „uzura apare ca cea mai blestemată crimă pentru sensul juridic general“, și Richardt Schmidt accentuează în studiul său citat (pag. 282), că contractarea cu persoanele minore „păgubește traficul“, și că o despoiere a lor este *și atunci de pedepsit, chiar când o păgubire de peste măsură nu este dovedită*. Este deci foarte just, că codul penal italian (§ 415) nu cere o măsură extraordinară a păgubirii la despoierea inexperienței și pasiunilor minorilor și interzișilor, iar codul penal român (§ 322) la despoierea minorilor aminteste numai exploatarea „patimilor și slăbiciunilor“ *îndestulându-se cu orice grad al păgubirii*. Este ciudat deci că tot autorul citat, cât și proiectele de coduri penale cele moderne nu s'au hotărît să folosească de aceiaș idee legislativă la ocrotirea turburațiilor de minte, care idee le-a condus la construirea unei stări faptice speciale pentru despoierea minorilor omițând, pe baza cunoștințelor psihiatrice și psihologice cerința măsurii extraordinare a păgubirii. Imprejurarea, că codul penal italian (§ 415), precum și cel din Baden din anul 1846 (§ 353), mai departe codul maghiar (§ 353) amintesc pe lângă minori și pe cei interziși și pe pușii sub tutelă, ar fi trebuit să le atragă atențiunea pentru excluderea aceiaș ocrotire legală și în favorul turburațiilor de minte, pe care ocrotire o dau minorilor.

Firește nu trebuie să scoatem din aceste texte învechite cerința, că interdicțiunea, punerea sub curatelă, necondiționat ar fi necesar să fie deja pronunțată din partea autorităților. Doar dreptul privat declară deja de multactele juridice ale turburațiilor de minte celor puși sub curatelă drept nevalabile și neavenite. În cel mai mare grad, sunt însă periculoși acei criminali șireți, cari se folosesc tocmai de împrejurarea, că turburatul de minte încă nu este pus sub curatelă, pentru despoierea lui sperând, că nu va fi posibilă dovedirea împrejurării, că dânsii au cunoscut și atuncia starea lui abnormală de spirit. Precum la atentatele contra pudoarei, tot astfel și la despoierea materială nu putem lăsa fără ocrotire pe cei turburați de minte. Să nu lăsăm, să scape tocmai acești criminali șireți, cari speculează cu greutate de dovedire ale textelor legale neperfecte, pe care le-am demonstrat mai sus.

Aceasta nu este numai o teorie sură. Și eu am întâlnit în praxa mea de advocatură pe roiturile numeroase ale criminalilor, cari despoiau pe cei băuși și pe turburați de minte. Este adevăr, că în cadrul procesului civil prin interpretarea extensivă a necapacității experți medicali și judecătorii dau ajutor deja în ziua de azi de multe ori. Dar această sancțiune civilă nesigură nu poate speria pe cei pirași ai turburațiilor de minte. *La unificarea codului pena*

§-ul 322 al codului român trebuie să fie întregit în sensul explicat prin ocrotirea majorilor turburați de minte pe lângă amintirea exploatarea inexperienței și ușurinței minorilor. Amândoi merită aceiaș pedeapsă.

Sperăm atunci, că și viitorul codificator al dreptului civil va merge mai înainte, decât dreptul roman din mii de ani trecuți și se va folosi de cunoștințele mai deslușite ale psychopatologiei pentru declararea nevalabilității actelor juridice ale imputabililor limitați. Exemplul codificatorului penal va aduce întorsătura decisivă. Și codificatorul civil va lua la cunoștință atunci, că nu numai cei neimputabili, ci și cei cu imputabilitate limitată încheie acte juridice și el nu se va îndestuli cu constatarea, ca juristul roman care n'a putut aprecia starea de spirit a atenuașilor de minte, ci numai pe vis, metus și eror.

Turburarea de minte a contractanților deși nu este o eroare referitoare la faptele actului juridic în sensul tradițional, dar exploatarea ei este mai nefastă, decât oricare înșelăciune. Dreptul penal a putut să aprecieze această cunoștință nu numai în capitolul atentatelor la pudoare, dar și în capitolul crimelor în contra averei trebuie să fie luată în considerare această cunoștință. E foarte penibil să vedem acest conservatism juridic. Avem anume o literatură aproape enormă despre eroarea în dreptul civil, dar nu auzim nimic despre aceia, că exploatarea turburării limitate trebuie să formeze un motiv al nulității de gradul cel mai tare. Dreptul roman deși este mut aici, însă numai surdul nu aude, când nu vrea' vorba elocventă a psihiatriei moderne.

Dr. Francisc Reisinger
advocat din Arad.

De când se aplică procentele legale majorate?

Legea pentru accelerarea proceselor, prin art. 49, a mărit procentele legale; cu începere dela data promulgării legii acestea se vor calcula după scontul Băncii Naționale augmentat cu 4% în materie civilă și 6% în materie comercială. Dispozițiunea este bine venită căci procentele legale de 5% și 6% nu mai corespundeau împrejurărilor economice cu totul schimbate.

Decât o dificultate de aplicare a art. 49; de când trebuiesc acordate procentele legale majorate: dela data scadenței prestațiunii ce dătoarește pârâtul, adică trebuie să dăm art. 49 putere retroactivă — dela data promulgării legii accelerării, — sau de când reclamantul le cere? Toate aceste 3 criterii le-am

găsit aplicându-se în sentințele instanțelor judecătorești.

Astfel Curtea de Apel din Cluj (Sentința No. C. II. 88—925), a decis — e drept fără a motiva — că procentele legale majorate se aplică retroactiv, chiar dacă creanța ar trebui să poarte procentele legale încă din anul 1911. Tribunalul Cluj acordă procentele majorate fie dela promulgarea legii, fie dela data cererii. Si totuși o singură soluție este juridică. Nici textul legii, nici raportul legii către Parlament și nici debaterile parlamentare nu precizează intențiunea legiuitorului. O precizare cred că nici nu ar fi fost necesară, căci singura soluție juridică nu poate fi decât aceia că procentele legale majorate *trebuiesc acordate fără o nouă cererere și din oficiu începând de la 19 Mai 1925, data promulgării legii accelerării în Monitorul Oficial*. Argumentele pe baza cărora ne sprijim această părere sunt: Art. 49 măbind procentele legale nu a putut să dea acestei dispozițiuni efect retroactiv, deoarece nici un text de lege nu are acest efect, fără a fi anume declarat de legiuitor (art. 1 cod. civ. rom. și art. 3 din cod. civ. austr.) Mărirea cu putere retroactivă nu poate fi impusă nici de echitate, căci nici momentul înprocesuării, nici durata procesului și nici însăși dispozițiile art. 49 nu au putut fi avute în vedere de părți.

Fiind vorba de procentele legale — adică acelea pe care însăși legea le impune în lipsă de stipulațiune expresă, este neîndoios că instanțele nu pot aplica decât dispozițiile în vigoare cari de prezent sunt cele ale art. 49, cu corectivul că intrarea lor în vigoare este de la 19 Mai 1925, cum astfel o precizează art. 70.

Nu poate fi admisă nici cel de al treilea mod semnalat, adică acordarea procentelor majorate numai de la formularea cererii, deoarece odată formulată cererea de a se acorda procentele legale, prin însăși textul acțiunii cerere trebuie considerată ca privind procentele astfel cum sunt acordate de lege și în măsură cu care au fost majorate. Înprejurarea că în acțiune ar fi trecut: ..... suma de ____ lei cu procentele de 5% (sau 6%) lei

..... nu are nici o importanță, deoarece partea nu a putut să se refere decât la procentele legale existente în momentul introducerii acțiunii și nici de cum să precizeze un quantum de procente. Deci procentele legale majonate trebuiesc acordate din oficiu cu începere de la 19 Mai 1925, chiar fără cerere de majorare — ori de câte ori este a se acorda procentele legale.

P.

JURISPRUDENȚA

Comitetul Agrar

(Secția Ardeleană)

Dec. Nr. 366 din 21 Mai 1924 prin care s'a respins recursul făcut de Universitate săsească contra hotărârii Nr. 1025 din 24 Iulie 1923 a Comisiunii Județene de expropriere Sibiu.

Expropriere Agrară pentru Transilvania. Proprietăți agricole situate în diverse circumscripții de ocol. Modalitatea expropriării. Competența comis. Județene. Coordonare. Mijloace de probațiune. Apreciere. Aplicarea dreptului comun. Națiunea săsească. Organe proprii sub dominația maghiară. Asimilarea lor cu organele de stat. Universitate săsească. Persoană morală de interes public. (Art. 87 I. agrară trans., art. 76 regulam.; art. 6 al. a. și 7 I. agrară trans. Legea ung. a XII din 1876). (1)

1. Art. 87 din reg. legii agrare prevede în principiu, că, în caz când proprietarul are moșii în diverse circumscripții de ocol, Comisiunea de ocol va face exproprierea moșilor din circumscripția sa, sub rezerva coordonării lucrărilor de către Comisiunea județeană, însă același articol prevede și excepțiunea, că în caz când o moșie este situată în două circumscripții, va fi competentă aceea unde este sediul administrației.

În specie Universitatea săsească, recte Cei Șapte Juzi, având moșiile înlinse și în alte circumscripții de ocol decât aceea a Sibiului, însă având sediul administrației la Sibiu, este învederat că în aceste condițiuni Comisiunea de ocol Sibiu a fost competentă de a judeca exproprierea moșilor aflătoare și pe teritoriul altor circumscripții.

Independent de această chestiune, Comisiunea județeană Sibiu ca instanță de apel, refăcând toate lucrările de expropriere a moșilor aflătoare în circumscripțiile din cuprinsul județului, în virtutea efectului devolutiv al apelului, prin aceasta, prefinsa necompetință a Comisiunii de ocol Sibiu, chiar dacă ar fi existat, a fost desigur acoperită.

2. Art. 76 din reg. legii agrare, nu edictează normele legale obligatorii în ce privește mijloacele de probațiune, în virtutea cărora judecătorii au a-și întemeia hotărârea dată, în materie de expropriere; urmează deci că cercetările locale și luarea de informațiuni din diferitele acte, probatorii pe care organele în drept le pot administra și din oficiu, chiar

în contra voinței părților, sunt numai simple recomandări pe care le dă legiuitorul și de care deci este necontestat că Comisiunile s'au putut dispensa în specie, din moment ce au avut la dispozițiune alte mijloace pentru a-și forma convingerea celor judecate.

3. Legea pentru reforma agrară din Transilvania, care prevede înființarea de păduri comunale, este de aplicare strict teritorială, în hotarele provinciilor arătate în ea, deci e exclusă aplicarea ei în Vechiul Regat.

După vechea Constituție a Ungariei, națiunea săsească reprezentând o națiune recunoscută în Statul ungar, în afară de organele publice, comune tuturor locuitorilor de orice naționalitate, instituite de puterea regească, adică în afară de organele de Stat, avea organele sale proprii pentru conducerea intereselor generale ale națiunii săsești, precum și pentru rânduirea intereselor populațiunii române în sânul căreia se colonizase, însă care nu avea drept de viața publică, nefiind recunoscută ca națiune liberă și egală cu celelalte, ci ca populațiune iobagă.

Aceste organe administrative, judecătorești, financiare, militare, culturale, specifice teritoriilor pe care se așezase națiunea sasă, cu încuviințarea regească, erau întreținute de națiunea sasă; alcătuiau cadrele de funcțiune ale Universității săsești, întărite de privilegiile regale, în posesia restului populațiunii.

Cum aceste elemente de administrație publică prestau în același timp, un serviciu general public, erau oarecum funcționari ai Statului, fiind ai națiunii sase, recunoscute ca atare, iar pentru întreținerea lor, pentru măsura serviciilor lor publice, odată cu aceste obligațiuni, regii Ungariei dăduseră și mijloacele materiale de întreținere, adică folosința acestor moșii, păduri și pășuni.

Astfel averea Celor Șapte Juzi și a Universității săsești, era substratul material pe care trăia și funcționa, potrivit timpurilor care păstrasera multe din formele și întocmirile feudale, o persoană morală, fracțiune de Stat, care contribuia la îndeplinirea obligațiilor administrative, judiciare, militare, culturale, etc., adică satisfăcea prin organizarea ei, nevoi de ordin public, interesele publice ale locuitorilor.

Caracterul ei de persoană morală, de interes public nu mai poate fi pus la îndoială, deoarece ea constituie chiar o instituțiune, un stabiliment public general și aproape autonom prin privilegiile ce obținuse pentru guvernarea intereselor naționale săsești, și dacă aceasta a fost pentru epoca dinainte de legea XII din 1876, caracterul public al acestei persoane morale, după această lege nu și l'a pierdut.

Legea XII din 1876, caută a desbrăca de haina feudală această instituțiune publică săsească și a o îmbrăca cu formula modernă. Universitatea săsească

și Cei Șapte Juzi, datorită evoluției sociale moderne, dintr-o instituție publică a națiunii săsești din principatul Ardealului, națiunea pierde legătura cu organele administrative ale Statului, iese din cadrul administrației de Stat, deoarece i se ridică însușirile militare, judecătorești, administrative și politice, devenind o instituție, un stabiliment cultural, potrivit art. 2 și 3 din zisa lege.

Universitatea săsească și Cei Șapte Juzi, în formațiunea și funcțiunea lor actuală, nu pot fi altfel calificate decât ca persoane morale de interes public.

Afirmațiunea Universității săsești că proprietar ai averilor arătate trebuie să fie fiecare din locuitorii comunelor răspunde, și că atare, însăși totalitatea lor trebuie să fie apreciată ca o persoană morală de interes privat, se pare cu totul lipsită de seriozitate căci petiționara uită trecutul instituției și activitatea ei de Stat și funcțiunea ei, uită și modul cum bugetele gestiunilor anuale repartizează fiecare filer sau centimă, nu pentru împărțirea ca dividend la fiecare locuitor, coasocial și încă atunci ar fi discuțiune după Varelles Sommières, care admite în acest cadru și societăți anonime, pentru diferitele interese generale, culturale, educative, bisericesti, industriale, publice, ect.

Adnotare: Hotărîrea de mai sus a Comitetului Agrar curmă în mod definitiv discuțiunea ce s'a făcut, cu mult interes din partea conașionarilor noștri Sași, atât în parlament în 1921, cu ocaziunea votării legii de reformă agrară din Transilvania, cât și înaintea instanțelor de judecată când s'au efectuat lucrările de expropriere, și consfințește exproprierea pronunțată de cele două instanțe de fond, comisiunea de ocol și județeană Sibiu.

Chestiunea principală, a fost dacă așezămintele fondului celor 7 Juzi (șapte județe) și a Universității săsești sunt persoane morale de interes privat, așa cum susțin reprezentanții proprietății sau persoane morale de interes public — distincțiune care în aplicarea legii de reformă agrară în Transilvania era esențială, pentru a hotărî exproprierea sau scutirea.

Starea de drept a acestor proprietari spre a putea fi stabilită după normele indicate de art. 6 și 7 l. r. a. din Trans. pentru distincțiunea persoanelor juridice în persoane juridice care urmăresc satisfacerea unui interes public (art. 6) și persoane juridice care urmăresc satisfacerea unui interes privat (art. 7) ntrucât această distincțiune reiese din cuno-

așterea scopului instituției și destinațiunii originare, este necesar pentru a preciza categoria persoanelor juridice, în cari se clasifică așezămintele se sub organizația Universității săsești, de a cunoaște origina acestor proprietăți, scopul și destinațiunea lor.

Din relațiunile istoriei, cari în afară de controversele seculare, oferă unele date necontestate, se află că aceste așezăminte își au obârșia dela colonizarea poporului săsesc (Hospites Teutonici) în Ardeal, prin imigrațiunile din veacul al XII-lea, când regii ungari, îndeosebi între 1143—1160 sub Geza II. — au permis coloniștilor germani să se așeze în țara, unde li s'au acordat deplină libertate sub condiția de a face serviciu militar, de a plăti regelui dare, ca o recunoaștere a dreptului domnesc regal și de a face serviciu pe teritoriul cetăților regale, conform îndatoririlor ce le aveau locuitorii pământului regesc.

Domeniul celor 7 Juzi (Septem sedes Saxonicales), este rămășița organizației politice, întemeiată de regele ungar Andreiu II, în 1224, prin Decretul Andreian, astfel numit de sași cari au profitat mult de pe urma lui, cu drept cuvânt, bula de aur, — Magna Charta, — care hrisov regesc împreună într'un municipiu pe locuitorii din comitatul Sibiului (Comitatus Cibiensis) împărțit în scaune — sedes, — sub conducerea supremă a unui funcționar regesc Sibian, — „judex regius“, — „Comes Cibiensis“, — și le atribuie folosirea pământului regesc, corespunzător celor șapte scaune: al Sebeșului săsesc, al Nocrichului, al Miercurei, al Sighișoarei, al Cohalmului, Ciucului Mare, Orăștiei și cu al Sibiului, opt Scaune, — la cari mai târziu cu multe protestări ale românilor, cu violență, s'au încorporat în scaunele filiale ale Sibiului și Talmaciului, exercitând și asupra acestor funcționari sași regești, dreptul de administrație în numele regelui.

Universitatea săsească este tot așa, rămășița organizației politice, născută în veacul al XIV-lea, ce lega celelalte trei regiuni de colonizare a elementului săsesc, regiunea Mediașului, Brașovului și Bistriței cu regiunea Sibiului.

Acest organizațiuni politice, aveau ca autoritate supremă întrunirea conducătorilor și reprezentanților regiunilor și scaunelor din cari se compuneau regiunile și aveau atribuțiuni administrative și judiciare pe teritoriul pe care își revendicau dominațiunea, în cadrul constituțiunii ardelene, a legilor așa numite *Aprobatae et Compilatae*, — ce respecta uniunea celor trei națiuni, „*unio trium nationum et quator confessionum*“ — atribuțiuni cari au fost desființate prin legile făurite după mișcările din 1848 ce au prăbușit sistemul feudal.

Afară de atribuțiunile sus enunțate, aceste organizațiuni politice administrau fondurile respective: — „*bona septem judicum*“, — și ale Univărsității săsești.

Averea universității săsești se compune din edificii, bani și efecte strânse din dările, ce ar fi trebuit să fi vărsate fiscoi, adunate de funcționarii regești, dela locuitorii de pe teritoriul regesc, iar averea celor șapte scaune, sau șapte juzi sași, din munții, în întindere aproximativ 35.000 jugere ajunși în slăpânirea lor, cu ocaziunea încorporării la scaunul Sibiului, a scaunelor filiale Talmaci și Săliștea, munți revendicați de românii din aceste două scaune, ca munții lor. Acești munți, cari se găsesc în slăpânirea celor șapte juzi sași, formează discuțiunea procesului de față, dacă trebuiau sau nu expropriați, pădurile și pășunile de pe ei constituind proprietatea rurală a celor șapte juzi.

Prin legea ungară din 1876, prin art. 12. se desființează caracterul public administrativ al celor două formațiuni politice, universitatea săsească și șapte juzi sași menținându-se numai ca autorități exclusiv culturale, adunarea lor generală fiind pusă sub conducerea prefectului județului Sibiu, și deciziunile adunării generale supuse aprobării Ministerului de Interne, iar în ceea ce privește chestiunile culturale, Ministerului Cultelor și Ministerului instrucțiunii publice.

Administrația acestor fonduri s'a continuat până astăzi în marginile reglementate de legea XII din 1876, care în §§-ii 3, 4, 6 și 17 prevedea că:

§ 3. „Universității săsești i se prelasă și

mai de parte, în calitatea sa de autoritate exclusiv culturală, cercul de activitate asupra dispunerii asupra averii Universității, asupra întrebuințării fundațiunilor administrate de dânsa pentru scopurile fixate referitor la acesta și în ce privește supravegherea acestor fundațiuni.“

§ 4. „Averea Universității săsești se poate întrebuința exclusiv numai pentru scopuri culturale“

§ 6. „Veniturile liber disponibile ale averii Universității săsești sunt a se întrebuința în limitele arătate în §§ 3 și 4 în folosul tuturor locuitorilor cu drept de proprietate fără deosebire la limbă și religie“.

§ 7. „Asupra averii Universității săsești dispune în sensul și în limitele restricțiunilor fundațiunilor, precum și menținându-se dreptul de supraveghere al Guvernului, adunarea generală a Universității săsești“.

§ 17. „Asupra averii așa numiților Șapte Juzi referitor la care dealminteri sunt dăătoare de seamă disp. §§ 4, 5, 6, 7 dispun în adunarea generală, care este a se ținea sub prezidenția prefectului județului Sibiu, acei membri ai adunării generale a Universității, cari represintă acele orașe și comune ale fondului regal de până acum, de a cărei proprietate comună se ține bunurile celor Șapte Juzi.

Grefierul acestei adunări generale este tot secretarul Universității, iar cercul ei de activitate în ce privește averea celor Șapte Juzi este același, care se acordă prin legea de față adunării generale a Universității referitor la averea Universității“.

Din punctul de vedere al personalității sale juridice, instituțiunea guvernată în prezent de disp. art. 17 legea XII din 1876 apare ca un subiect autonom de drepturi și de obligațiuni, întrunind elementele constitutive ale națiunii de persoană morală, persoană juridică și anume:

1. „Elementul de interes colectiv“, — § 4 și 6 legea XII din 1876, — scopuri culturale în folosul tuturor locuitorilor cu drept de proprietate fără deosebire de limbă și religie.

2. „In limitele acestui interes colectiv, o

putere de autonomie și un patrimoniu”.

3. „voința unui organ, împuternicit în virtutea § 17 legea XII din 1876, a pune în mișcare și traduce în fapte și acte puterile cuprinse în acest câmp de drept, subiective” (V. M. B. Cantacuzino. Elementele dreptului Civil).

Criteriul de distincțiune a persoanelor juridice care intră în prevederea art. 6, de persoanelor juridice cari intră în prevederea art. 7. criteriu indicat de legea de reformă agrară din Transilvania, — este în funcțiune de scopul așezământului, — art. 6. leg. ref. agr. din Trans. se ocupă de instituțiunile cari urmăresc satisfacerea unui interes public, așa numit de utilitate publică, spre deosebire de persoanele juridice prevăzute de art. 7 l. r. a. din Trans., cari urmăresc satisfacerea unui interes privat, mărginit în cercul membrilor asociați.

Atunci când Universitatea săsească și cei Șapte Juzi erau formațiuni politice, veniturile averii se întrebuintau pentru oricare scop public teritorial. Primeau scopurile administrative.

Legea XII din 1876 lasă nealterat principiul teritorial și natura publică a scopurilor, dar restrânge scopurile la scopuri culturale, astfel că prin această lege organizațiunea Universității săsești, și a celor Șapte Juzi, s'a menținut ca organizațiune a unei instituțiuni publice creată de lege având unicul atribut de a administra o avere cu scopul precizat în lege anume de a folosi averea exclusiv spre scopuri culturale obștești. Această destinațiune este hotărâtă în mod preciz în § 4 și 6 legea XII 1876, care, tocmai fiindcă era vorba de interese publice, a fost elaborată să reglementeze această chestiune.

Intr'o comunitate de avere dreptul de proprietate al fiecărui coproprietar este individualizat, prin evidențe sau tabele de drepturi, — folosința coproprietarilor în indiviziune este imediată și aceștia beneficiază direct de averea Comunității care satisface interesele lor economice materiale.

Din fondurile domeniului celor șapte Juzi și a Universității săsești nu s'a împărțit nici

un celățean de pe pământul crăiesc, în mod individual Legea XII 1876 în § 4 și 6 dă o destinațiune de utilitate publică, veniturilor în folosul tuturor locuitorilor ca drept de proprietate fără deosebire de limbă și religie exclusiv numai pentru scopuri culturale și art. 7, consideră aceste instituțiuni ca fundațiuni.

Reprezentanții proprietății au argumentat că Universitatea săsească și că șapte Juzi nu s'au privit în timpul dominațiunii Austro-Ungare ca așezăminte cu caracter public, întru cât s'au refuzat funcționarilor avantajile de care beneficiază funcționarii așezămintelor public — de Stat — de județ etc., dar aceste nu validează teza susținută de oare ce art. 6 și 7 l. r. a. din Transilvania nu face destrucțiunea doctrinară a persoanelor publice, „creațiuni ale dreptului public, care funcționează în virtutea delegațiunii puterilor publice ale Statului, — imperium, — și sunt ramificațiuni ale serviciilor generale a Statului județul sau comunei, — detașate din unitatea care le întrunea, din ansamblu, spre a fi schimbate în organe dotate cu viață proprie” — în concurență cu persoanele morale private ce „emană din dreptul subiectiv, sunt fondate și conduse de particulari și nu aparțin de dreptul public decât numai întrucât privește controlul Statului și măsura în care funcțiunile lor sunt compatibile cu funcțiunile Statului”. (Cit. Planiol t. I. și M. B. Cantacuzino, op. cit.)

Lege de reformă agrară din Transilvania deosebește persoanele morale numai după scopul care-l urmăresc, în: persoane morale de utilitatea publică, cari satisfac interesele publice (art. 6) și se aseamănă cu așezămintele publice, cu caracter public, numai în ceea ce privește clasificarea lor „ce provoacă dese confuziuni” și în persoane morale ce urmăresc satisfacerea de interesele private, enumerate, — exempli gratia — de art. 6, așa că distincțiunea cealaltă e fără interes în speță.

Dar dealifel Ministerul căilor ferate ungare care în speță fusese solicitat să acorde reducere de preț pe c. t. u., — ce nici nu era indrituit să facă această distincțiune care să fie obligatorie în toate timpurile și în tot

locul, a refuzat această reducere pur și simplu numai pe considerațiunea că acești funcționari nu erau funcționari de Stat, sigur și necontestat.

Nu ărat că exproprierile au micșorat patrimoniile instituțiilor asupra cărora sașii au avut conducerea și administrația, cari în mare parte au păstrat solidaritatea și unitatea lor internă și așa se explică rezistența aprigă la aplicarea legii și tendința de a menține neștirbite prelinsele drepturi pe baza cărora s'ar fi făcut illo tempore colonizarea lor.

Această avere care în afară de teritoriile expropriate, este încă destul de considerabilă și se compune din imobile, fonduri bănești cu distinațiunea exclusiv culturală a fost destinată spre folosul tuturor locuitorilor de pe teritoriul menționat fără deosebire de limbă și confesiune și se administrează sub domeniul „Universitatea Săsească” printr'o reprezentanță compusă dintr'un președinte un secretar și 20 membri. Legea organică a instituției XII—1876 în Leg. 8 al 1 dispune ca membrii reprezentanți să se adaugă și conformitate cu legea electorală pentru parlamentul țării.

Cum însă dreptul de vot după acea lege electorală avea la baza lui un curs urcat, majoritatea populației — românească — nu putea influența prin votul său, administrarea averii sale și nici nu se putea împărtăși de beneficiile acesteia în măsura cuvenită.

Această lege electorală s'a modificat în 1913, acceptându-se dreptul de vot universal.

Votul universal, urma să aducă o schimbare în reprezentanța „Universității săsești” prin chemarea la vot a celor mulți, — în majoritatea români.

Atunci pentru a se mai amâna validarea drepturilor mulțimii, și a se mai menține încă privilegiile anterioare, guvernul unguresc prin legea XII din 1916 a dispus nu numai prelungirea mandatului ce expirase la 31 Decembrie 1915, dar și că pentru alegerea următoare ce urma a se ține la trei luni după încheierea păcii, să aibă drept de vot numai

cetățenii introduși în listele electorale din anul 1914.

În parlamentul din 1921 (v. expunerea de motive și raportul de la Senat) s'a propus abrogarea acestei legi XII din 1916.

Proiectul însă nu s'a votat.

Posibilitatea participării românilor la conducere, administrare și împărtășire efectivă la beneficiile instituției, în proporția, populației este încă o chestiune deschisă.

Publicat în Pandictele Române Caet 6—7/1925

Vasile F. Petrescu
Judecător de ședință la Trib. Sibiu

Tribunalul Cluj

No. 271/924.

Acțiune de reînnoire pe baza art. 563 alineatul 11 pr. civ. Condițiile de admisibilitate. Faptul invocat petrecut posterior sentinței rămase definitive. Dacă poate duce la disolvare sentinței definitive. Soluție negativă.

In numele legii!

Tribunalul Cluj ca instanța de apel în procesul intentat de reclamanta reînnoită Ileana Szatmari reprezentată prin Dr. Dezideriu Benedek contra paratului reînnoitor Jacob Janos Csoban reprezentat prin Dr. Emerich Gabanyi pentru intertenție provizorie înaintea judecătoriei de pace rurală Cluj și rezolvată acolo prin sentința dată la 6 luna Iunie anul 1923 cu No. C. 3638-2/1921 în urma apelului înaintat de recl. la 21 luna Iunie anul 1923 cu No. C. 3638-3/1921 și în baza desbaterei orale terminată la 22 luna Sept. anul 1925 asupra acțiunii de reînnoire a pârâtului a dat în ziua mai sus arătată următoarea.

Sentința

Respinge cererea de reînnoire și obligă pe pârâtul reînnoitor să platească reclamantei în 15 zile sub execuție prin avocatul Dr. Octav. Matei suma 2700 (douămii șeptesute) Lei spese pentru dezbaterile de reînnoire.

Motive

Acțiunea de reînnoire a intentat-o în termen legal pârâtul Jakob Janos Cioban cerând admiterea ei și scoaterea din vigoare a sentinței No. 3630—1921 a judecătoriei de ocol rurală Cluj și a sentinței No. 3816/923 a tribunalului, a suspenda executabilitatea acestor sentințe și a respinge acțiunea reclamantei Szatmari Ileana pentru întreținerea alimentară a ei, a o obliga la restituirea ratelor deja primite de ea precum și la plata speselor cauzate prin procesul de fond cât și prin prezenta acțiune de reînnoire.

Reclamanta a cerut respingerea acțiunii de reînnoire și spese de proces.

Tribunalul a dispus ascultarea martorilor Krosnov Gheorghe, Albert Koh, Szilágyi Ștefan și Nidrich propuși de pârâtul reînnoitor și conexarea dosarului de

fond în care se găsesc sentințele atacate prin prezența cerere de reînnoire.

Examinând actele de la dosar se constată:

În 25 Noembrie 1925 reclamanta Szatmari Ileana căsătorită cu pârâtul Jakob Janos Cioban, intențiază contra acestuia o acțiune de pensie alimentară (intreținere) deoarece încă din Noembrie 1921 intrerupsesse viața conjugală cu el, din vina lui. Judecătoria de ocol rurală la Cluj prin sentința C. 3630—1921 din 6 Iunie 1923 admite acțiunea reclamantei obligând pe pârât a-i plăti întreținerea provizorie de 200 lei lunar începând din 19 Noembrie 1921 (decând a încetat convetuirea) până la 1 Ianuar 1923. Ambele părți atacând cu apel sentința judecătoriei de ocol, tribunalul Cluj prin sentința Ca 3316/1923-3 din 1 X. 1923 a admis apelul reclamantei hotărând ca întreținerea provizorie să fie plătită de la 1 Ianuar 1923, respingând totodată apelul pârâtului, care a rămas astfel obligat la plata sumei de 200 lei lunar.

Cerând scoaterea din vigoare a sentinței tribunalului pârâtul reînnoitor își bazează acțiunea pe motivul că reclamanta, după ruperea conveșuirii conjugale, ducând o viață imorală și având raporturi inlime cu alții, a dat naștere la data de 6 Aprilie 1924 unui copil de sex feminin, fapt care să constată din actul de naștere aflat la dosar, fetița cu numele de Elena fiind trecută în actul de naștere ca copil legitim al părinților din proces. Susține că fetița nu e concepută cu el, deoarece timp de doi ani nu a avut nici un fel de relație cu ea, făcând în acest timp serviciu militar și fiind certat cu soția sa. Susține că reclamanta a conceput copilul cu alta persoană. Deoarece acest fapt — nașterea copilului din relații imorale — s'a ivit după dezbaterea în fond al procesului de întreținere provizorie, pârâtul pe baza art. 563 p. 11 cât și pe baza probelor furnizate, a cerut admiterea acțiunii de reînnoire.

Reclamanta, contestând că ar fi dus o viață imorală după intreruperea conveșuirii conjugale, a cerut respingerea cererii de reînnoire. A cerut respingerea și pe activul că faptul invocat de pârâtul-reînnoitor având loc după dezbaterea definitivă a procesului de fond, nu poate servi la aplicarea art. 563 punctul 11.

Tribunalul

În baza actelor dela dosar, a depozițiilor maritorilor și a susținerilor părților, constată următoarea stare de fapt:

Părțile din proces s'au căsătorit în Iulie 1921 iar în 19 Noembrie acelaș an au intrerupt conveșuirea conjugală din vină pârâtului-reînnoitor. Reclamanta a intentat acțiune de întreținere provizorie, care a fost admisă de judecătoria prin sentința din 6 Iunie 1923 și aprobată de tribunal cu modificarea că penzia alimentară să se plătească tot timpul, sentință tribunalului fiind pronunțată la 1. X. 1923. După aceea data

reclamanta a dus o viață cam ușuratică fiind zărită de martorul Albert Koch pe când se sărula cu fostul ei concubin în ograda lui Albert Kali. La 6 Aprilie 1924 reclamanta dă naștere unei fetițe care e trecută în actul de naștere ca copil legitim al părinților din proces.

Nu se poate constata dacă acest copil s'ar fi născut din relații cu alta persoană decât tatăl lui legitim.

În baza acestei stări de fapt tribunalul constată în drept următoarele:

Pentru a se putea admite acțiunea de reînnoire pe baza punctului 11 din art. 563, adică pe baza unui fapt ce-l invocă partea reînnoitoare în acțiunea de reînnoire, trebuie ca acel fapt să se fi întâmplat până la terminarea procesului de fond și din diferite motive partea reînnoitoare să fie omisă a aduce că proba în instanța de fond acel fapt care dovedit fiind, ar produce părții reînnoitoare o situație mai bună. Se cere astfel că faptul invocat prin cererea de reînnoire să fi existat în cursul desbaterilor procesului de fond. Orice fapt posterior sentinței definitive din procesul de fond, nu mai poate servi că proba pentru procesul de reînnoire cu scopul de a disolva sentința de fond, ci numai ca bază de drept pentru o acțiune separată.

În speță faptul invocat de pârât în acțiunea de reînnoire, întâmplându-se după pronunțarea sentinței definitive, nu poate servi la admiterea acțiunii de reînnoire pe baza art. 563 punctul 11 al procedurii civile.

Pentru acest motiv se respinge cererea de reînnoire ca inadmisibil.

În contrast cu depoziția acesui martor este actul de naștere al copilului aflat la dosar din care se constată ca copilul este legitim. Copilul născut în timpul căsătoriei mamei sale e socotit ca conceput de tatăl legitim al acesteia și alăta timp cât tatăl printr'o acțiune de contestare a paternității nu a schimbat această stare de fapt, prezumția legală „*pater is est*” rămâne neatinsă.

Pentru aceste motive,

Văzând și dispozițiile art. 424, 425 și 508 în privința speselor/cauzate prin prezența acțiune de reînnoire, tribunalul, respingând cererea de reînnoire, a decis conform dispoziției.

Notă. Sentința ce adnotăm pune în discuțiune condițiile de admisibilitate ale unei acțiuni de reînnoire de proces, singura cale de atac a unei hotărâri rămase definitive și care este atât de utilă și atât de des întrebuintată în viața practică juridică din Ardeal.

Reînnoirea de proces din procedura civilă din Ardeal deși nu e altceva decât ceia ce în procedura civilă din vechiu Regat se cheamă revizuire de proces, totuși diferă mult de aceasta din urmă, oferind mai multe posibili-

lăși pentru justițiabil de a desființa o sentință definitivă. E preferabilă procedura reînnoirii din Ardeal, căci deși în aparență s'ar părea că lezează prea mult și în mod indirect principiu autorității de lucru judecat, desființându-se cu mai multă ușurință ca în vechiu Regat o sentința jure validă, totuși e mai bună, fiind mai necesară și mai utilă, având mai multe posibilități de a repara o sentință bazată pe o stare de fapt falsă, fie că la plăzmuirea acestei stări de fapt a contribuit manoperile viclene ale părți adverse sau a unor factori străini, fie că a contribuit imposibilitatea părții lezate de a produce la timp toate dovezile.

Nu vom discuta toate principiile din procedura de reînnoire ci numai unul, acela al probelor noi oferite de partea reînnoitoare, și care constă în aceia că partea poate pune din nou în discuție însuși fondul procesului dezbătut definitiv, dacă aduce o probă referitoare la un fapt. Faptul acesta trebuie să fie de așa natură încât dacă ar fi fost relevat instanței în cursul dezbaterii de fond, ar fi dus la o soluție mai favorabilă pentru partea reînnoitoare.

Pentru admisibilitatea dovedirii acestui fapt se cer neaparat trei condițiuni principale:

1. Partea care cere dovada faptului să nu o fi putut produce în timpul dezbaterilor de fond, fiind împiedicată de orice fel de cauză lasată larg la aprecierea judecătorului (art. 564 al. ultim).

2. Faptul să fie de așa natură încât dacă s'ar dovedi să provoace o situație mai bună părți reînnoitoare, fie că se schimbă complet (scoțindu-se din vigoare), fie numai în parte, sentința de fond (punctul 11 al art. 563).

Faptul invocat să se fie întâmplat până în momentul pronunțării sentinței definitive. Aceasta a treia condiție rezultă implicit din complexul articolului 563 și în special din punctul 11 al acestui articol, care deși nu afirmă direct acest principiu, îl face subînțeles, afirmând că e vorba de un fapt de care partea: „nu s'a servit în procesul fondului” dar prin care „ar fi putut obține în fondul cauzei o decizie mai favorabilă”.

Desigur că numai acele fapte care s'au petrecut până la pronunțarea sentinței definitive

pot fi invocate pentru invocarea unui drept pretins, acest drept fiind însuși produsul acestor fapte, fiind *efectul* lor.

Nici nu era nevoie ca textul legii se menționeze expres această condiție, ea constituind nu adevăr à prioric. Nici n'am insista asupra ei dacă în speța ce adnotăm nu s'ar fi prezentat o situație de interes practic demn de relavat-să analizăm speța.

Soția obține o pensie alimentară lunară de la soțul ei printr'o sentință definitivă. A fost obligat la aceasta deoarece prin culpa lui, maltratând și alungând soția din casă, a provocat întreruperea convențiunii conjugale. *Posterior* sentinței definitive, soția duce o viață imorală, ajugând până acolo încât conține un copil cu o persoană străină decât soțul ei. Acest fapt e susținut de soț în acțiunea de reînnoire, cerând ca pe baza lui să se desființeze sentința definitivă a tribunalului prin care a fost obligat la pensia alimentară.

Tribunalul a respins acțiunea de reînnoire pe motivul că faptul invocat de soț — viața imorală dusă de soția sa — s'a petrecut *posterior* sentinței definitive. Dacă soția ar fi dus viața imorală în timpul dezbaterii procesului de fond și soțul ar fi fost în imposibilitate de a face dovada acestui fapt atunci, desigur că invocarea dovedirii lui ar fi admisibilă în cererea de reînnoire, deoarece s'ar stabili culpa soției pe lângă aceia a soțului, la desfacerea conveșuirii. Însă desfacerea conveșuirii a fost provocată numai de culpa soțului, iar faptul comis de soție posterior deși îi ridică dreptul de a mai pretinde pensie alimentară, totuși nu poate nimici sentința de fond. Rămâne astfel soțul obligat și mai departe la plata peesiei alimentare, deși soția sa duce o viață imorală, deoarece sentința de fond continuă ași produce efectele.

Pentru a o nimici, soțul nu are decât o singură cale: să intenteze un proces nou, și *separat* contra soției, cerând ca printr'o sentință judecătorească să se constate ca *nimicit* dreptul soției de a cere pensie alimentară, acest drept considerându-se nimicit din ziua când soția a început viața imorală. Noua sentință, punctul unui proces cu totul separat de-

cât primul proces, ar nimici cu totul efectele primei sentințe, care n'ar avea efect decât până în ziua când soția a încetat de a avea o purtare onestă. Desigur că prin noul proces intentat soțul va cere și va obține restituirea ratelor achitate deja soției, dela ziua decând ea a început viața imorală.

Printr'o acțiune de reînnoire nu se poate însă desființa sentința de fond, reînnoitorul neputându-se folosi de art. 563 și 564 din procedura civilă.

R. Filipescu

Judecător de ședința la Trib. Cluj

REZUMATE DE JURISPRUDENȚE

(Judecătorii, Tribunale, Curși de Apel din Ardeal)

Tribunale

Atunci când procura dată unui avocat nu întrunește condițiunile de valabilitate impuse de art. 100 al. 2 din Pr. civ. și nici ale art. 37 din Regulamentul Legei corpului de avocați, iar reclamanta somată de a depune la dosar o procură care să întrunească condițiunile legii, nu se conformează obligațiunei impuse, din acest fapt trebuie dedus că reclamantul personal se desinteresează de proces, iar reprezentantul care a pășit în numele său a lucrat fără a avea mandat în regulă.

În astfel de caz, instanța de apel nu poate face decât să constate, că în locul unei părți a procedat o terță persoană fără a avea procură și deci sentința primei instanțe obținută de aceasta trebuie scoasă din vigoare.

În cazul când sentința a fost scoasă din vigoare pentru un astfel de motiv, cheltuelile de judecată ale părții câștigătoare trebuiesc suportate de persoana terță, care s'a comportat ca mandatară, fără a avea procură în regulă (Trib. Sibiu. Sentința Nr. 954/9/924. Preșidenția dlui dr Ch. Bânda).

...

Compețiță. Cum se stabilește. Influența scoborârei acțiunei la desbaterea de constituire. În conformitate cu art. 8 al. 1 din Pr. civ. pentru stabilirea atribuțiunei (compețiței) se ia ca bază valoarea arătată în acțiune în momentul intentării acțiunii. Acest moment este cel al constituirei procesului. În cazul când pârâtul a ridicat excepțiune dilatorie pe motivul că după valoare acțiunea nu ar fi de compețița instanței la care acțiunea a fost introdusă, reclamantul nu-și mai poate mări sau micșora valoarea acțiunei, și dacă o face este inoperantă la termenul de constituire, deoarece, potrivit art. 8 Pr. civ., urcarea pretențiunei are loc numai în decursul procesului, nu și la constituire. A se admite contrarul ar însemna

să nu mai existe excepție de incompetență, fiecare parte putând ridica sau scobori valoarea pretențiunilor sale în cadrul compețiței la care a introdus cererea de acțiune.

În acest caz părțile ar avea dreptul de a proroga instanța, lucru neadmisibil, căci potrivit art. 180 al. ult. din Pr. civ. compețița este de ordine publică, instanțele din oficiu chiar au obligația a-și cerceta compețița în orice stadiu al procedurii.

Legarea instanței se face la constituirea procesului, când după expunerea acțiunei și înainte de a se lua cuvântul în fond urmează desbaterea excepțiunilor prevăzute de art. 180 Pr. civ. După ridicarea excepțiunilor orice modificare este inoperantă pentru schimbarea compețiței (Trib. Miercurea-Ciucului. Sentința Nr. 305/925. Preșidenția dlui D. I. Ștefănescu, judecător).

...

Minor acuzat de crimă ce se pedepsește cu moarte sau cu temniță grea. Ce instanțe sunt compețente de a proceda. Art. 36 din Legea pentru judecarea infractorilor minori prevede că instanța ordinară chemată conform regulilor generale de compețiță materială va proceda și în cauzele infractorilor minori, dacă minorul este învinuit de o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa cu moartea sau temnița grea și minorul a împlinit vârsta de 15 ani la săvârșirea faptei. Deci pentru astfel de fapte judecătorul de instrucție al Tribunalului este compețent a face instrucția cauzei, care în conformitate cu art. 103 p. 2 și 3 lit. a) este obligatoare.

Chiar în cazul când conform art. 56 din Legea pentru judecarea infractorilor minori ar fi compețentă instanța ordinară, subsistă dispozițiunile legii minorilor în privința măsurilor de protecție și ocrotire necesare în interesul minorilor și ca atare sunt aplicabile art. 19, 20 și 21 din acea lege, care în textele și spiritul ei a stabilit principiul, că minorii să fie tratați mai blând decât infractorii majori în ceea ce privește privațiunea de libertate și regimul închisorei preventive, pentru a nu le periclita moralitatea. Deci în astfel de cazuri instrucția va fi de compețița instanțelor ordinare (judecător de instrucție și Cameră de acuzare) iar măsurile de protecție și ocrotire de compețița judecătorului infractorilor minori și a consiliului Tribunalului pentru minori (Cameră de Acuzare a Trib. Târgu-Mureș. Decizia Nr. 2078/925. Președente I. Dolejan, judecător referent G. G. Dimitriu).

...

Drept vidual. Pierderea lui în caz când văduva s'a făcut nedemnă după încetarea căsătoriei. Văduva care violează credința conjugală după încetarea căsătoriei pierde dreptul vidual, pe motivul că instituția dreptului vidual fiind o instituție cu caracter cavalesc, care asigură văduvei după moartea barbatului

aceiaș trai pe care l'a avut în timpul duratei căsătoriei, ori de câte ori văduva nu se comportă acestui simț cavaleresc pierde dreptul vidual (vezi dr. G. Plopu „Părți alese din dreptul privat maghiar“ pag. 325. Sentința Nr. C. II 3937/25/1918 a Trib. Arad. Decizia C. I 159/20/920 a Curții de Apel Timișoara. Decizia Nr. 658/920 a Inaltei Curți de Casație publicată în „Ardealul Juridic“ Nr. 3 921). Acest sistem este atât în conformitate cu spiritul legii, cât și cu echitatea, deoarece este inadmisibil ca văduva care este necredincioasă și cu purtări necorecte să fie pusă pe picior de egalitate cu văduva credincioasă și onestă; o astfel de văduvă nu merită tratament cavaleresc și după cum femeea care duce o viață imorală în timpul duratei căsătoriei, devine nedemnă pentru alimente, de aceeaș nedemnită este izbită și văduva, care violează credința conjugală după încetarea căsătoriei, în ceea ce privește dreptul vidual (Sentința Nr. 664/924 a Trib. Timișoara. Președinte N. Feiler. Judecător redactor al sentinței N. I. Ionașcu).

• • •

Dacă execuția silită se poate ordona contra unui organ al statului. În fapt: La cererea reclamantului, judecătoria de ocol Sighișoara a ordonat execuția silită contra Direcțiunii generale a CFR. Recurs la Tribunal, care la admis.

În drept: Considerând că toate organismele create de legiuitor în vederea satisfacerii unor nevoi sau trebuințe de ordin general și a căror activitate este necesară, în conștiința publică, pentru îndeplinirea și dezvoltarea vieții sociale a statului, sunt considerate ca instituțiuni sau așezăminte publice și ca atare investite cu personalitate juridică, sustrase normelor de drept comun în ceea ce privește administrația patrimoniului lor și sunt supuse unor dispozițiuni speciale potrivit cu scopul ce sunt menite a realiza;

Considerând ca în ceea ce privește angajarea cheltuelilor și plata lor, toate instituțiunile și așezămintele publice sunt supuse regulilor dictate de legea asupra contabilității publice, care prin art. 41, 63 și 64 prevede că nici o cheltuială nu poate fi în mod valabil angajată, în numele lor, decât în limitele creditelor deschise prin legile anuale de finanțe (bugete), iar plata acestor cheltueli, nu se poate face decât după o prealabilă lichidare și ordonanțare emanate dela organele anume prevăzute de această lege;

Că astfel fiind, este neîndoios că nici un ban public nu poate eși din casieriele statului decât respectându-se filiera legală a plăților:

1. înscrierea prealabilă a sumei respective în buget și
2. Lichidarea și ordonanțarea acestei sume conform legii contabilității publice.

Considerând că, precum contabilitatea banilor publici, tot astfel și aceea a materiilor, este guver-

nată de aceeaș lege asupra contabilității publice, așa că încărcarea și descărcarea contabililor de materiale, se face tot în baza unor acte justificative prevăzute de lege și că ca urmare firească nici o eșire de material din depozite, magazine, sau șantiere nu se poate face în mod valabil decât în baza acelor acte;

Că dar, atât banii, cât și materialele aparținând instituțiunilor și așezămintelor publice, nu pot fi altfel liberate din casieriele și depozitele publice decât numai în condițiunile prevăzute de legea contabilității publice, care nu prevede în nici un text și liberarea lor forțată pe cale execuțiune silită;

Considerând că execuțiunea silită împotriva instituțiunilor și așezămintelor publice, nu este admisibilă, pe de o parte și din motivul respectării principiului separațiunii puterilor în stat, puterea judecătorească neputându-se substitui nici puterii legiuitoare, singura în drept a aprecia utilitatea, oportunitatea și cvantumul unei cheltueli și trecerea ei în buget în raport cu situațiunea generală a gospodăriei publice și tendințele ei în viitor și nici puterii executive care singură are competența a cerceta dacă creanța ce se valorifică este sau nu lichidă și bună pentru ordonanțare și dacă o materie sau alta poate eși din depozit, magazin etc., iar pe de altă parte o atare procedură de plată silită ar duce la desorganizarea și discreditarea serviciului respectiv, fără nici o rațiune, statul și dependențele lui fiind totdeauna solvabile. (A se vedea D. Alexandrescu, tom. X, pg. 337; Nacu, tom. III, pg. 579, Vr. 6. Dreptul Nr. 1/1914, pg. 8. Sentința Tribunalului civil Bayeux din 19 Mai 1912, contra Bul, Curții de Casație S. I. 1880, pg. 135.)

Considerând, că lucrurile, cari fac parte din domeniul public (porturi, drumuri de fier etc.) și ca atare afectate uzului public, au pentru acest motiv, caracterul de înalienabilitate și împrescriptibilitate, atâtă vreme cât un act emanat dela autoritatea competentă nu le-a ridicat acest caracter;

Că deci nici statul și nici alte instituțiuni publice, nu pot fi în mod valabil despuiate de aceste bunuri, decât după ce un act le-a ridicat caracterul de mai sus și care act nu poate să emana decât dela aceeaș putere, care li l-a acordat și deci nu dela putere judecătorească;

Având în vedere că în speșă judecătoria de ocol a admis execuțiunea silită asupra unor mobile aparținând CFR. care în mod neîndoios constituiesc instituțiune publică ale cărei bunuri fac parte din domeniul public al statului și al cărei buget se votează de adunare Deputaților și supusă deci regulilor cuprinse în legea asupra contabilității publice, iar nu regulilor de drept comun care admit execuțiunea silită contra bunurilor debitorilor neplatnici.

Având în vedere însă că legea I. din anul 1868, modificată prin Legea LXI—1881 aplicabilă în Tran-

silvania prevede posibilitatea execuțiunii îndreptată contra întreprinderilor de căi ferate, reglementând-o prin art. 26. în sensul că bunurile acestor întreprinderi nu pot fi urmărite decât numai „împreună și în totalitatea lor” deci nici aceasta lege locală nu admite urmărirea numai a unor bunuri izolate cum a dispus judecătoria de ocol.

Că chiar dacă s'ar fi ordonat execuțiunea în conformitate cu art. 26. din legea LXI—1881, nici atunci această dispozițiune nu ar fi legală, întrucât această lege se referă la căile ferate în privința căror statul are dreptul de răscumpărare iar nu la căile ferate de stat iar de altă parte pentru că legea asupra contabilității publice, fiind extinsă în Transilvania prin Decretul Nr. 3605 din 27 August 1920, a abrogat toate dispozițiunile contrării ei, în cece privește plățile (în bani sau materiale) făcute de stat sau alte instituții publice.

Că dar Judecătoria de Ocol Sighișoara numai prin exces de putere a dat încheerea Nr. C. 512—1923 și în consecința recursul CFR. este fondat și a fost admis ca atare.

Considerând că a admite acest mod de a vedea nu înseamnă a închide orice cale creditorului spre a-și valorifica creanța față de stat sau alte instituții publice, întrucât el are totdeauna deschisă fie calea contenciosului administrativ, conform art. 5. litera „R” din Legea pentru Curtea de Casație și Justiție, fie aceea a petițiunii directe la Adunarea Deputaților, conform art. 53. din constituție, spre a ajunge la înscrierea creanței sale în buget și la ordonanțarea plății.

(Trib. Sighișoara. Deciziunea Nr. 1336—1925. Președinte d. Șt. Dumitrescu, prim președinte; redactorul Deciziunii d. A. Marchescu jud. supleant).

Curți de Apel

Dreptul supleantului de a judeca. Poate fi judecător unic? În fapt: Primul Procuror al Tribunalului a cerut anularea, în baza art. 644 din Pr. civ., a unei sentințe de divorț pronunțate de supleantul Tribunalului, pe motivul că supleantul n'are dreptul de a judeca afacerile de competența judecătorului unic. Curtea de Apel a admis cererea și a disolvat sentința, invitând Tribunalul ca constituindu-se în regulă să procedeze mai departe dând o nouă hotărâre.

În drept: În conf. cu art. 91 din Legea de organizare din 1924 supleantii au dreptul de a judeca, însă legiuitorul la redactarea acestei legi a conferit dreptul de a judeca supleanților *găsindu-se într'un complet cu încă un judecător*, sau doi în caz de divergență, căci este stabilit că la toate tribunalele din țară completele sunt formate din 2 magistrați, cu o singură excepție în Ardeal și anume cea născută pe baza ordonanței Nr. 43—1920 adică pentru procesele de divorț întemeiate pe art. 77 din Legea matri-

monială, care pot fi judecate și numai de un singur judecător al Tribunalului.

Cum însă legiuitorul pe supleanți nu-i consideră de judecători, ci ca magistrați cari după un timp anuit și în anumite condițiuni, în deosebi după trecerea examenului de capacitate vor putea deveni judecători — dispozițiile art. 91 din Legea de organizare judecătorească și a ordonanței 43—920 nu pot fi interpretate în sensul larg adică că supleantul ar avea dreptul de a judeca singur — ci trebuie interpretat în sensul art. 20 din Legea de org. din 1925 în sensul că supleantul nu poate judeca afacerile de competența judecătorului unic. Deci Tribunalul care ar fi constituit numai din supleant, este rău compus și sentința dată în aceste condițiuni este nulă.

(Sentința Nr. 2994—925. Curtea de Apel Cluj. Președinte dl. Victor Pop, raportor dl. dr. Kerner consilier).

***

Judecător. Recuzarea lui de reprezentantul părții. Interpretându-se exact și corect disp. art. 61 din Pr. civ. și anume atât după cuvintele textului de lege, cât și ținând seama de intențiunea legiuitorului. Trebuie conștientizat că numai părțile din proces sunt libere de a putea cere excluderea unui judecător pe motivul că ar exista o îndoială temeinică asupra nepreocupațiunii sale în proces. Acest drept însă nu poate aparține niciodată reprezentantului părții. Motivul de recuzare nu poate însă fi bazat pe motive cari derivă din raportul dintre judecător și reprezentantul părții. Excepțiunea de recuzare trebuie preluate întotdeauna cu considerație la cauza supusă judecății. Deci cererea de recuzare nu se poate face numai în general, adică de a se hotărî recuzarea unui judecător ori de câte ori un avocat ar lucra într'un proces oarecare, ci numai într'o cauză determinată. (Curtea de Apel din Cluj. Sentința No. 2414/925 Președinția d-lui Victor Popp. Consilier raportor d. dr. Kerner.)

Inalta Curte de Casație

Rezilierea unui contract pentru călcarea obligațiilor contractuale. Dacă acțiunea reconvențională ce tinde la despăgubire e admisibilă cu această ocazie. În cazul când printr'o acțiune se cere Tribunalului de a constata că arendașul a sub-arendat imobilul închiriat contrar stipulațiunilor din contractul de arendă, deși Tribunalul era îndreptățit a pronunța rezilierea contractului pentru călcarea obligațiilor contractuale în baza clauzei rezolutorii, totuși acest lucru nu putea împiedica instanța, ca odată cu examinarea contravențiunii locatarului să examineze, în urma acțiunii reconvenționale și cererea locatarului de a fi desdăunat de îmbunătățirile făcute imobilului.

A respinge de plano cererea locatarului ar fi de a se consacra principiul că proprietarul se poate

îmbogăți în dauna altuia. Ceeace ar fi inadmisibil în drept (*Casația Sec. I. Decizia Nr. 163/924*).

...

Speculă. Carte vândută cu preț ridicat. Legea pentru înfrânarea speculei se poate aplica și la comerțul de librărie, în ceea ce privește vânzarea cărților. Astfel un librar va săvârși delictul de speculă în cazul când cu ocazia vânzării unei cărți și-a socotit un câștig mai mare, decât cel legal, adică peste 30%.

Însă pentru ca acest fapt să constituie o speculă ilicită este necesar să se constate mai întâi că cartea vândută forma obiectul unei operațiuni curente comerciale.

Fără acest element faptul nu întrunește elementul cerut de art. 4 din legea pentru înfrânarea speculei și deci nu poate constitui o contravențiune în sensul acelei legi. (*Inaltă Curte de Casație. Sec. II. Decizia No. 763 din 13 Martie 1925*)

...

Recurs în materie de chirii. Unde trebuie introdus. Potrivit art. 520 din Pr. civ. austr. recursul trebuie introdus la instanța a cărei sentință se atacă cu recurs. Deși potrivit legii chiriilor se acordă în această materie pe lângă calea arătată de art. 520 Pr. civ. austr. și dreptul de a adresa recursuri direct la Inalta Curte de Casație, din combinarea acestor texte rezultă că în materie de chirii părțile au de ales fie de a declara recursul la instanța a cărei sentință se atacă, fie direct la Inalta Curte (*Inalta Curte de Casație. Sec. I. compl. de chirii. Decizie Nr. 812 din 30 Martie 1925*).

...

Donațiune. Donator căzut în sărăcie. Potrivit principiilor de drept, când după perfectuarea și executarea unei donațiuni, donatorul ajunge într'o stare materială care nu-i asigură existența zilnică, el poate preinde dela donator, în măsura îmbogățirii sale să-i procure întreținerea necesară subsistenței sale.

În caz când din pricina raporturilor încordate dintre părți, procurarea întreținerii în natură este moralmente imposibilă, donatorul este îndatorat să-i plătească o sumă apreciată de instanța judecătorească. (*Casație, sec. I, complect ardelean. Decia No. 1570 din 30 Sept. 1924*.)

...

Recurs contra deciziunilor Tribunalului. Art. 40 din Legea LIV—1912. Sentința Tribunalului atacată cu recurs de al doilea grad s'a dat de Tribunal ca a doua instanța în reviziunea hotărârii judecătorești de Ocol pronunțată în chestie menșinerii sau suspendării execuției. Astfel sentința Tribunalului dată în a doua instanță se raportează la chestiunea ordonării execuției, care s'a și efectuat în mod definitiv și prin urmare

în sensul disp. prevăzute de paragraful 40 din Legea LIV/1912, al. 4, recursul de al doilea grad este inadmisibil. (*Inalta Curte de Casație, sec. I, compl. ardelean. Decizia No. 74/1924*.)

...

Dreptul vidual. Dreptul de uzufruct al văduvei asupra averii lăsamantare. Potrivit art. 18 din Legea VIII din 1840 soția a doua, în cazul când a rămas unul sau mai mulți copii din căsătoria anterioară a bărbatului decedat, numai o parte de copil are drept a pretinde spre folosință, ca drept vidual, din averile din lăsamântul bărbatului său, însă numai din acea avere, care nu formează coachiziția cu dânsa.

În cazul însă dacă bărbatul decedat, încă în viața lui și-a lăsat averea unui copil al său, sau altei persoane și astfel după dânsul nu a rămas nici o avere lăsamantară, deci dreptul vidual nu se poate judeca asupra averii în natură: în astfel de caz după practica judiciară stabilă văduva numai echivalentul corespunzător dreptului ei vidual, adică echivalentul folosinței unei părți de copil poate preinde cu succes de la donatar. (*Inalta Curte de Casație sec. I. Decizia No. 169—925*).

INFORMAȚIUNI

A apărut de sub tipar **Procedura penală română Adnotată.** (*Poliția judiciară, Minister public, Ofițeri de poliție auxiliari ai procurorului, judecător de instrucție și procedura înaintea sa — cartea I. cap. I, II, III, IV, V, VI, VII, ai VIII art. 13—138; Camera de punere sub acuzare și procedura înaintea sa — cartea II, titl. II, cap. 1. art. 212—246 și Despre diferitele recursuri în contra deciziunilor și cereri în Casațiune — titlul III, cap. II, și cap. III, art. 494—450 pr. p. rom.*)

Cuprinzând sub fie care articol de lege aparte: note explicative și de comparație cu textele corespunzătoare din pr. pen. maghiară scoase din vigoare, uzurile și practica nou introdusă de procedura penală română; extrase și trimiteri teoretice la scrieri și autori români; articolele din restul pr. p. română la care aceste se referă și mai ales *jurisprudența Casației române până la zi.*

Volumul de peste 450 pagini conține pentru îndrumare, formulare, modele de: *procese verbale* până la proba contrară și până la înschiriere în fals, *rechizitor* introductiv și definitiv; *ordonanță* de sesizare și definitivă date de judecătorul de instrucție, raport, *rechizitor* și act de acuzare date de Procurorul general, deciziuni date de Camera de punere sub acuzare, *opoziii* și recursuri în Casație etc. o Tablă de materie și Index alfabetic.

Lucrarea este întocmită de către directorul revistei noastre D-nul *Vasile M. Dimitriu* Consilier la Curtea de Apel din Cluj și de redactorul dela „Ardealul Juridic” Dl *Vasile P. Pastia* judecător la Tribunalul Cluj. Volumul s'a pus în vânzare spre a fi din timp la îndemâna juriștilor din Ardeal pentru studierea *procedurii penale române* (partea indicată) care a intrat cu ziua de 1 Septembrie 1925 în vigoare și în Ardeal și Bucovina (Legea de organ. judecătorească 1925, art. 314—315).

Depozitul general este pentru cei ce doresc să-și procure această lucrare la *Dl V. M. Dimitriu consilier la Curtea de Apel Cluj, Calea Victoriei Nr. 53. etj I stga.*

Prețul lucrării 250 lei, pentru D-nii magistrați cu reducere dacă se adresează direct.

•••

A apărut: Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare cu modificările aduse prin legile din 1920, 1921, 1923 și 1925, aplicabile în întregul Regat.

Circulări și ordine ministeriale. Doctrina și soluțiunile jurisprudenței (1921—1925). Legile speciale. În concordanță cu legea de procedură pentru accelerarea judecăților din 19 Mai 1925 și în comparație cu legislația ungară, austriacă și rusă.

Adnotată și comentată de Corneliu Botez, consilier la Inalta Curte de Casație și Justiție.

Ne face o deosebită plăcere a reproduce „Prefața” care precede noua lucrare a dlui Consilier C. Botez:

În urma publicării comentariului nostru asupra legii timbrului și înregistrării din 1921, epuizat în scurt timp după aparițiunea lui, atât în doctrină, cât, mai ales în jurisprudență, s'au pus numeroase probleme privitoare la interpretarea acestei legi, așa că alcătuirea volumului de față se impune pentru desăvârșirea studiilor noastre asupra materiilor care formează obiectul ei, începute încă din 1903 și continuate cu perseverență până în prezent.

O nouă edițiune a lucrării noastre, în complec-

țarea lucrărilor precedente (ed. 1908 și 1921) se impunea și din următoarea considerațiune:

Actuala lege a timbrului și înregistrării, în 1919, a fost extinsă în Basarabia; prin art. 101 din decretul-lege din 1920 s'au introdus unele modificări care schimbă dispozițiunile respective din legile timbrului aplicate în Ardeal și Bucovina; în 1923, s'a modificat art. 34 al. 5 din această lege, s'au modificat o serie de dispozițiuni importante din ea prin legea impozitului progresiv pe succesiuni, cu aplicațiune deasemeni în întregul Regat.

În fine, prin legea de procedură pentru accelerarea judecăților s'au unificat unele taxe procesuale de timbru și s'au stabilit noi norme pentru sancționarea nulității actelor de procedură.

Ne găsim deci astăzi în fața unei legislațiuni cu caracter de unificare mai mult sau mai puțin generală căreia nu-i mai corespund, în multe privințe, comentariile noastre anterioare.

Pe de altă parte, dela 1921 încoace s'au întocmit un număr important de legi speciale cari prevăd și dispozițiuni în materie de timbru și înregistrare sau a căror aplicare dă naștere la discuțiuni serioase în legătură cu legea timbrului, în forma ei actuală.

Am alcătuit lucrarea de față în scopul de a aduce luminile doctrinale necesare pentru orientarea celor interesați.

N'am neglijat de a da atențiunea cuvenită și legiuirilor asupra timbrului ungară, austriacă și rusă, oridecâteori aplicarea lor impunea o comparație cu legea timbrului Vechiului Regat, în rânduelile corepunzătoare.

Ca metodă de întocmire a lucrării am urmat sistemul întrebuițat în edițiile precedente.

Am dat în extenso legea timbrului cu ultimele ei modificări, iar sub fiecare articol, figurează, în ordine, diferite circulări și ordine ministeriale, expuneri doctrinale și analiza cazurilor, cum și interpretările jurisprudenței la zi, însoțindu-le de observațiuni, acolo unde s'a simțit nevoie.

În Partea II-a am dat sub titlul „Legile speciale”, dispozițiunile privitoare la timbru și înregistrare din aceste legi, cu observațiunile necesare și soluțiunile jurisprudenței privitoare la ele. Am complectat astfel „Partea II-a” cuprinzând legile speciale din volumul anterior.

Indexul alfabetic de taxe ce dăm la sfârșitul lucrării, face ca volumul să fie consultat cu ușurință, pentru căutarea taxelor și impozitelor la care legea timbrului modificată, supune actele și faptele juridice prevăzute de ea.

Cererile se pot adresa de pe acum la autor, Str. Nordului 4 sau la „Curierul Juridic”, Atragem totodată atențiunea că tirajul noului volum este limitat.